
Luottolaitoksille

Ohje Rahoitustarkastuksen harjoittamasta luottolaitosten omistajamuutosten valvonnasta

Rahoitustarkastus antaa rahoitustarkastuslain (SK:503/1993) 4 §:n 2 -kohdan nojalla seuraavan ohjeen, jonka mukaan luottolaitostoiminnasta annetun lain 18 §:ssä (1340/1997) tarkoitetut luottolaitosten omistajamuutoksia koskevat ilmoitukset tulee tehdä Rahoitustarkastukselle.

Ohjetta laadittaessa on otettu huomioon 20. päivänä maaliskuuta 2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/12/EY (32000L0012); EYVL N:o L 126 26.5.2000 s. 1, luottolaitoksen liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta luottolaitoksesta olevan määräosuuden hankintaa koskevalta osalta.

1 Johdanto

Luottolaitostoiminnasta annetun lain (LLL) 18 ja 19 §:ssä säädetään Suomessa toimiluvan saaneen luottolaitoksen omistajamuutosten valvonnasta. Jotta Rahoitustarkastus voisi ottaa kantaa siihen, hyväksyykö se luottolaitoksen omistuksen muutoksen, on suunnitellusta osakkeiden ja osuuksien hankinnasta tehtävässä ilmoituksessa oltava riittävän tarkat tiedot hankinnan suuruudesta ja omistajasta sekä tämän asiakasriskeistä. LLL:n 18 §:n 6 momentin mukaan Rahoitustarkastukselle tehtävässä ilmoituksessa on oltava tarpeelliset tiedot osuuden suuruudesta ja sen omistajasta sekä omistajan asiakasriskeistä.

LLL:n 19 §:n nojalla Rahoitustarkastus voi kolmen kuukauden kuluessa omistusosuutta koskevan ilmoituksen vastaanottamisesta vastustaa osuuden hankintaa, jos omistajien luotettavuudesta ja sopivuudesta saadun selvityksen perusteella tai muuten on todennäköistä, että osuuden omistus haittaisi luottolaitoksen varovaisten ja terveiden liikeperiaatteiden mukaista toimintaa. Jos osuus on hankittu Rahoitustarkastuksen vastustuksesta huolimatta taikka jos Rahoitustarkastus osuuden hankinnan jälkeen havaitsee osuuden omistuksen vaarantavan luottolaitoksen terveiden liikeperiaatteiden mukaisen toiminnan, voi Rahoitustarkastus kieltää osuuden omistajalta äänivallan käyttämisen.

Dnro 15/180/2000**Antopäivä: 3.10.2000****Korvaa ohjeen 101.6****Dnro 7/180/98, 2.6.1998 ja****kannanoton K/12/98/LLO****Dnro 12/180/98, 9.6.1998****Voimassaoloaika: 1.11.2000****lukien toistaiseksi****2 (6)**

LLL:n 18 §:n 1 momentin mukaan sen, joka aikoo hankkia LLL:n 5b §:ssä tarkoitetun huomattavan omistusosuuden (tarkemmin ohjeen kohdassa 2) eli 10 % osake- tai osuuspääomasta tai samansuuruisen äänioikeuden luottolaitoksesta, on ilmoitettava siitä etukäteen Rahoitustarkastukselle. LLL:n 18 §:n 2 momentin mukaan jos 1 momentissa tarkoitettua osuutta lisätään siten, että se kasvaa vähintään 20, 33 tai 50 %:iin osake- tai osuuspääomasta tai tuottaa vähintään samansuuruisen äänioikeuden tai että luottolaitoksesta tulee tytäryritys, on myös tästä hankinnasta etukäteen ilmoitettava Rahoitustarkastukselle. LLL:n 18 §:n 4 momentin mukaan ilmoitus on tehtävä myös silloin, kun omistus laskee alle mainitunsuuruisten osuuksien.

Luottolaitosten on tehtävä ilmoitus huomattavista omistusosuuksistaan toisissa luottolaitoksissa ohjeen kohdan 4 mukaisesti. Ohjeistus niitä tapauksia varten, joissa ilmoituksen tekijä on muu kuin luottolaitos, on liitteessä "Luottolaitosten osakkeiden ja osuuksien ilmoittaminen Rahoitustarkastukselle omistajan ollessa muu kuin Rahoitustarkastuksen valvonnassa oleva luottolaitos". Liitteellä korvataan Rahoitustarkastuksen 9.6.1998 antama samanniminen kannanotto K/12/98/LLO Dnro 12/180/98. Luottolaitoksien on pyrittävä saattamaan tiedoksi tämä ohje liitteineen osakkeen- ja osuudenomistajilleen.

LLL:n 18 §:n 5 momentissa on säädetty erityisesti luottolaitoksia koskeva velvollisuus tehdä ilmoitus niitä omistavista tahoista. Luottolaitosten on tehtävä ilmoitus tietoonsa tulleista omistajistaan, joilla on huomattava omistusosuus, sekä tällaisten omistusten muutokset. Rahoitustarkastus pitää valvonnan kannalta tärkeänä, että luottolaitos tekee vuosi-ilmoituksen myös sellaisista suurista omistuksista, joissa omistusosuus luottolaitoksesta on 5–10 % osake- tai osuuspääomasta tai äänivallasta, ks. tarkemmin ohjeen kohta 3.

2 Huomattavan omistusosuuden laskeminen

LLL:n 18 §:n 3 momentin mukaan laskettaessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettua omistus- ja ääniosuutta on sovellettava, mitä arvopaperimarkkinalain (AML) 1 luvun 4 §:n 5 momentissa sekä 2 luvun 9 §:n 1 ja 2 momentissa on säädetty.

AML:n 2 luvun 9 §:n 1 ja 2 momentista johtuu, että huomattavaa omistusosuutta laskettaessa osakkeen- ja osuudenomistajan osuuteen osake- ja osuuspääomasta ja äänimäärään luetaan

- osakkeen- ja osuudenomistajan määräysvallassa olevalla yhteisöllä ja säätiöllä olevat osakkeet ja osuudet sekä äänimäärä
- osakkeen- ja osuudenomistajan ja sen määräysvallassa olevan yhteisön eläkesäätiöllä ja eläkekassalla olevat osakkeet ja osuudet sekä niillä oleva äänimäärä

Dnro 15/180/2000**Antopäivä: 3.10.2000****Korvaa ohjeen 101.6****Dnro 7/180/98, 2.6.1998 ja****kannanoton K/12/98/LLO****Dnro 12/180/98, 9.6.1998****Voimassaoloaika: 1.11.2000****lukien toistaiseksi****3 (6)**

-
- muu äänimäärä, jonka käytöstä osakkeenomistaja voi yksin tai yhdessä kolmannen kanssa päättää tekemänsä sopimuksen nojalla tai muutoin.

Laskettaessa äänimäärää ei oteta huomioon lakiin tai yhtiöjärjestykseen mahdollisesti perustuvia äänestysrajoituksia.

Ilmoitusvelvolliseksi voi siten tulla myös henkilö, joka ei ole yhtiön osakkeenomistaja, mutta jolla sopimuksen perusteella on oikeus käyttää äänivaltaa yhtiössä. Sopimuksella tarkoitetaan muun muassa esisopimuksia, optiositoumuksia, termiinisopimuksia ja sopimuksia osakkeen väliaikaisesta luovuttamisesta. Muulla järjestelyllä tarkoitetaan esimerkiksi osakeantia. Ilmoitusvelvollisuus voi syntyä, vaikka osakkeenomistus tai osakkeenomistajaan rinnastettavan aseman saaminen toteutuisi vasta myöhemmin; se syntyy esimerkiksi, jos henkilö on osapuolena sopimuksessa tai järjestelyssä, joka toteutuessaan johtaa jonkin laissa säädetyn ääni- tai pääomaosuusrajan saavuttamiseen. Esimerkiksi ääniosuus, joka on mahdollista saavuttaa optio-oikeuden tai vaihtovelkakirjalainan nojalla, on ilmoitettava, jos näin saavutettavan ääniosuuden suuruus on varmasti tiedossa.

AML 2 luvun 9 §:n perusteluissa on mainittu tilanteita, joissa ääni- ja pääomaosuus määräytyy sillä perusteella, että osakkeenomistaja voi yksin tai yhdessä kolmannen kanssa päättää äänioikeuden käytöstä. Näitä ovat tilanteet, joissa osakkeenomistajalla on vakuudenhaltijana oikeus käyttää äänimäärää tai joissa osakkeenomistajan haltuun on talletettu osakkeita, joihin liittyyvää äänioikeutta tämä voi käyttää silloin, kun omistajat eivät ole antaneet tarkempia ohjeita sen käyttämisestä. Valtakirjalla luovutetut äänioikeudet luetaan valtuutetun äänimäärään silloin, kun valtuutettu voi yksin tai yhdessä valtuuttajan tai kolmannen kanssa päättää äänioikeuksien käytöstä. Äänioikeudet luetaan tällöin kuitenkin myös valtuuttajan äänimäärään. Holhottavalla oleva äänimäärä ja osakepääoma luetaan myös holhoojan ääni- ja pääomaosuuteen. Osakkeenomistajan äänimäärään luetaan äänioikeudet, joiden käytöstä osakkeenomistaja voi sopimuksen nojalla päättää yksin tai yhdessä toisen kanssa; sopimus voi olla osakassopimus, jossa on sovittu äänimäärän käyttämisestä yhteisymmärryksessä tai jossa on annettu oikeus päättää äänimäärän käytöstä.

AML 1 luvun 4 §:n 5 momentin mukaan osakkeenomistajan, osakkaan tai jäsenen määräysvallassa oleva yhteisö on yhteisö,

- jonka ääntenenemmistö hänellä on tai jonka ääntenenemmistöä hänellä on sopimuksen perusteella oikeus yksin käyttää tai
- jonka hallintoneuvoston, hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsenten enemmistön hän on muutoin oikeutettu nimittämään tai erottamaan.

Jos osakkeenomistajalla, osakkaalla tai jäsenellä yhdessä määräysvallassaan olevien yhteisöjen kanssa tai määräysvallassa olevilla yhteisöillä keskenään on yhteisön

Dnro 15/180/2000**Antopäivä: 3.10.2000****Korvaa ohjeen 101.6****Dnro 7/180/98, 2.6.1998 ja****kannanoton K/12/98/LLO****Dnro 12/180/98, 9.6.1998****Voimassaoloaika: 1.11.2000****lukien toistaiseksi****4 (6)**

äänänenemmistö tai oikeus nimittää tai erottaa sen hallintoneuvoston, hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsenten enemmistö, on myös tällainen yhteisö osakkeenomistajan, osakkaan tai jäsenen määräysvallassa oleva yhteisö.

Määräysvaltasuhde voi syntyä myös luonnollisen henkilön ja yhteisön sekä minkä tahansa oikeushenkilön ja yhteisön välille. Määräysvaltasuhde ei edellytä, että osakkeenomistajalla, osakkaalla tai jäsenellä on huomattava osuus yhteisön toiminnan tuloksesta, vaan jo mahdollisuus käyttää määräysvaltaa on riittävä. Määritelmän piiriin tulevat esimerkiksi yhtiöt, osuuskunnat ja yhdistykset, joissa henkilö voi osakas- tai muun sopimuksen tai holhottaviensa kautta käyttää määräysvaltaa.

Mitä tässä on sanottu määräysvallassa olevasta yhteisöstä, koskee soveltuvin osin määräysvallassa olevaa säätiötä.

3 Luottolaitoksen omistajistaan tekemä ilmoitus

3.1 Muutosilmoitus

LLL:n 18 §:n 5 momentin mukaan luottolaitosten on välittömästi tehtävä ilmoitus tietoonsa tulleista omistajistaan, joilla on huomattava omistusosuus, sekä tällaisten omistusten muutokset. Kun luottolaitoksen välillisenä omistajana on yhteisö tai luonnollinen henkilö, jonka määräysvallassa on luottolaitosta suoraan omistava oikeushenkilö, on selvitykset annettava myös tällaisesta välillisestä omistajasta.

Luottolaitoksen on välittömästi ilmoitettava Rahoitustarkastukselle tietoonsa tullut omistusosuuden kasvaminen, jos se on vähintään 20, 33 tai 50 % osake- tai osuuspääomasta tai tuottaa vähintään samansuuruisen äänioikeuden tai jos luottolaitoksesta tulee tytäryritys. Ilmoitus on tehtävä myös välittömästi, kun luottolaitoksen tietoon on tullut osuuksien pieneneminen alle 10, 20, 33 tai 50 prosentin tai kun tytäryhtiösuhde lakkaa.

1) Omistajan yksilöinti:

- yksityishenkilön täydellinen nimi, henkilötunnus ja osoite
- yhteisön toiminimi, ly-tunnus tai muu rekisterinumero sekä kotivaltio

2) Ääni- ja omistusosuuden suuruus:

- osakkeiden tai osuuksien lukumäärä
- osakkeiden tai osuuksien nimellisarvo
- osuus luottolaitoksen kaikista osakkeista tai osuuksista
- osuus äänivallasta sekä tiedot äänioikeuden määräytymisestä

Dnro 15/180/2000

Antopäivä: 3.10.2000

Korvaa ohjeen 101.6

Dnro 7/180/98, 2.6.1998 ja

kannanoton K/12/98/LLO

Dnro 12/180/98, 9.6.1998

Voimassaoloaika: 1.11.2000

lukien toistaiseksi

5 (6)

-
- osuuden hankinta-ajankohta
 - sopimuksen tai muun järjestelyn sisältö, osapuolet ja voimassaolo, jonka perusteella huomattava omistusosuus voi syntyä.

3) Omistajan taloudellinen asema:

Luottolaitoksen omistajina olevien luonnollisten henkilöiden sekä oikeushenkilöiden taloudellisesta asemasta on annettava selvitys. Selvityksen tulee sisältää henkilön luottolaitokselta saamat luotot ja luotonantoon rinnastettavat erät kuten takaukset sekä muut taloudelliseen tilaan vaikuttavat sitoumukset sekä LLL:n 4 a §:n mukaiset merkittävät sidonnaisuudet (ks. Rahoitustarkastuksen ohje nro 101.5 luottolaitosten merkittävien sijoitusten ilmoittamisesta Rahoitustarkastukselle).

3.2 Vuosittain tehtävä ilmoitus

LLL:n 18 §:n 5 momentin mukaan luottolaitoksen on ilmoitettava Rahoitustarkastukselle vähintään kerran vuodessa luottolaitoksen omistajat, joilla on huomattava omistusosuus luottolaitoksessa. Ilmoitus on toimitettava Rahoitustarkastukselle vuosittain kuukauden kuluessa varsinaisesta yhtiökokouksesta tai vastaavasta.

Rahoitustarkastus pitää valvonnan kannalta tärkeänä, että luottolaitos tekee vuosi-ilmoituksen myös sellaisista osakkeenomistajistaan, joiden omistusosuuden määräksi on tämän ohjeen perusteella katsottavissa vähintään 5 % mutta vähemmän kuin laissa tarkoitettu 10 % pääomasta tai äänivallasta.

Vuosi-ilmoituksen tulee sisältää omistajan yksilöinnistä sekä omistusosuuden suuruudesta edellä kohdassa 3.1 tarkoitettut tiedot.

4 Luottolaitoksen omat hankinnat toisesta luottolaitoksesta

LLL:n 18 §:n 1 momentin mukaan sen, joka aikoo hankkia huomattavan omistusosuuden Suomessa toimiluvan saaneesta luottolaitoksesta, on ilmoitettava hankinnasta etukäteen Rahoitustarkastukselle. Tämän mukaisesti luottolaitoksen ja sen määräysvaltaan kuuluvien yhteisöjen tekemät edellä määritellyn mukaiset vähintään 10 prosentin osuuden hankinnat toisesta luottolaitoksesta on ilmoitettava Rahoitustarkastukselle ennen hankinnan lopullista toteuttamista.

Dnro 15/180/2000**Antopäivä: 3.10.2000****Korvaa ohjeen 101.6****Dnro 7/180/98, 2.6.1998 ja****kannanoton K/12/98/LLO****Dnro 12/180/98, 9.6.1998****Voimassaoloaika: 1.11.2000****lukien toistaiseksi****6 (6)**

LLL:n 18 §:n 2 momentin nojalla luottolaitoksen, joka aikoo lisätä omistusosuutta toisessa luottolaitoksessa siten, että se kasvaa vähintään 20, 33 tai 50 prosenttiin osake- tai osuuspääomasta tai tuottaa vähintään samansuuruisen äänioikeuden tai että luottolaitoksesta tulee tytäryritys, on ilmoitettava hankinnasta etukäteen Rahoitustarkastukselle. LLL:n 18 §:n 4 momentin mukaan Rahoitustarkastukselle on heti tehtävä ilmoitus myös silloin, kun osuudet pienenevät alle 10, 20, 33 tai 50 prosentin tai kun tytäryhtiösuhde purkautuu.

Ilmoituksen tulee sisältää seuraavat tiedot:

- 1) Omistuksen kohteena oleva luottolaitos
- 2) Ääni- ja omistusosuuden suuruus:
 - osakkeiden tai osuuksien lukumäärä
 - osakkeiden tai osuuksien nimellisarvo
 - osuus luottolaitoksen kaikista osakkeista tai osuuksista
 - osuus äänivallasta sekä tiedot äänioikeuden määräytymisestä
 - osuuden hankinta-ajankohta
 - sopimuksen tai muun järjestelyn sisältö, osapuolet ja voimassaolo, jonka perusteella huomattava omistusosuus voi syntyä
 - tiedot omistuksen jakaantumisesta omistajan määräysvaltaan kuuluvien yhteisöjen kesken.